KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2021/2164

(2021. gada 3. decembris),

ar ko Beļģijai atļauj kultūras mantojuma aizsardzībai piešķirt atļauju biocīdiem, kas sastāv no slāpekļa, kurš iegūts *in situ*

(izziņots ar dokumenta numuru C(2021) 8670)

(Autentisks ir tikai teksts franču un nīderlandiešu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 528/2012 (2012. gada 22. maijs) par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu ([1]) un jo īpaši tās 55. panta 3. punktu,

apspriedusies ar Biocīdu pastāvīgo komiteju,

tā kā:

(1) Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā ir iekļautas aktīvās vielas, kurām ir labvēlīgāks vides, cilvēka vai dzīvnieku veselības profils. Tāpēc šīs aktīvās vielas saturošus biocīdus var atļaut vienkāršotas procedūras kārtībā. Slāpeklis ir iekļauts Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā ar ierobežojumu, ka to drīkst lietot tikai ierobežotā daudzumā tūlītējas lietošanas tvertnēs.

(2) Uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 86. panta pamata slāpeklis ir apstiprināts par aktīvo vielu lietošanai 18. produkta veida biocīdos "Insekticīdi" ([2]). Biocīdi, kas sastāv no apstiprinātā slāpekļa, ir atļauti vairākās dalībvalstīs un tiek piegādāti gāzes balonos ([3]).

(3) Slāpekli iespējams iegūt arī *in situ* (uz vietas) no apkārtējā gaisa. *In situ* iegūta slāpekļa lietošana Savienībā patlaban nav apstiprināta, un šī viela arī nav norādīta nedz Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā, nedz biocīdu sastāvā ietilpstošu esošo aktīvo vielu pārskatīšanas programmā iekļauto aktīvo vielu sarakstā, kas dots Komisijas Deleģētās regulas (ES) Nr. 1062/2014 ([4]) II pielikumā.

(4) Uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 55. panta 3. punkta pamata Beļģija 2021. gada 30. jūlijā Komisijai iesniedza pieteikumu, kurā lūgta atkāpe no minētās regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta, proti, lūgts atļaut kultūras mantojuma aizsardzībai lietot biocīdus, kas sastāv no slāpekļa, kurš iegūts *in situ* no apkārtējā gaisa ("pieteikums").

(5) Kultūras mantojumu var bojāt dažādi kaitīgie organismi, no kukaiņiem līdz mikroorganismiem. Šo organismu klātbūtnes dēļ ne vien var iet bojā pats kultūras priekšmets, bet arī rodas risks šiem kaitīgajiem organismiem izplatīties uz citiem tuvumā esošiem priekšmetiem. Ja priekšmetus attiecīgi neapstrādā, tie var tikt neglābjami sabojāti, un tādējādi tiktu nopietni apdraudēts kultūras mantojums.

([1]) OV L 167, 27.6.2012., 1. lpp.

([2]) Komisijas Direktīva 2009/89/EK (2009. gada 30. jūlijs), ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/8/EK, lai iekļautu tās I pielikumā aktīvo vielu slāpekli (OV L 199, 31.7.2009., 19. lpp.).

([3]) Atļauto biocīdu sarakstu skatīt šeit: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products.

([4]) Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1062/2014 (2014. gada 4. augusts) par darba programmu visu to esošo aktīvo vielu sistemātiskai pārbaudei, kuras satur Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 528/2012 minētie biocīdi (OV L 294, 10.10.2014., 1. lpp.).

(6) *In situ* iegūtu slāpekli lieto, lai kontrolētu kaitīgos organismus uz kultūras mantojuma priekšmetiem, (pastāvīgi vai uz laiku) hermetizētās apstrādes teltīs vai kamerās šajā nolūkā radot anoksiju (kontrolētu atmosfēru, kurā skābekļa koncentrācija ir ļoti zema). No apkārtējā gaisa tiek atdalīts slāpeklis, ko iesūknē apstrādes teltī vai kamerā, šīs gāzes saturu atmosfērā paaugstinot apmēram līdz 99 % un attiecīgi panākot, ka tajā gandrīz nemaz vairs nav skābekļa. Iesūknētā slāpekļa mitrumu apstrādes zonā noregulē tādu, kāds vajadzīgs apstrādājamam priekšmetam. Apstrādes teltī vai kamerā radītajos apstākļos kaitīgie organismi nespēj izdzīvot.

(7) Pēc Beļģijas sniegtās informācijas, *in situ* iegūta slāpekļa lietošana šķiet vienīgais iedarbīgais kaitīgo organismu kontroles paņēmiens, kuru bez bojājumu izraisīšanas iespējams izmantot visu veidu materiāliem un materiālu kombinācijām, kas atrodas kultūras iestādēs, un ir iedarbīgs pret jebkurā attīstības stadijā esošiem kaitīgajiem organismiem kultūras mantojuma objektos.

(8) Anoksijas jeb pārveidotās, jeb kontrolētās atmosfēras metode ir norādīta sarakstā standartā EN:16790:2016 "Kultūras mantojuma saglabāšana. Integrētā kaitēkļu apkarošana (IPM) kultūras mantojuma aizsardzībai", un slāpeklis šajā standartā ir aprakstīts kā anoksijas radīšanai "visbiežāk izmantotais".

(9) Ir pieejami citi kaitīgo organismu kontroles paņēmieni, piemēram, termotrieciena paņēmieni (apstrāde augstā vai zemā temperatūrā). Turklāt minētajiem mērķiem iespējams izmantot biocīdus, kas satur citas aktīvās vielas. Tomēr saskaņā ar Beļģijas sniegto informāciju katram šim paņēmienam ir savi ierobežojumi attiecībā uz bojājumu, kas noteiktiem materiāliem var rasties apstrādes laikā.

(10) Kā pieteikumā norādīts, citas aktīvās vielas kultūras iestādēs gandrīz neizmanto to bīstamības profila dēļ. Pēc apstrādes ar minētajām vielām atliekvielas, kas atrodas uz apstrādātajiem priekšmetiem, var pakāpeniski nonākt vidē un tādējādi radīt risku cilvēka veselībai. Turklāt šīs vielas var reaģēt ar kultūras mantojuma priekšmetu materiāliem, radot neatgriezeniskas izmaiņas, jo īpaši priekšmetu virsmā.

(11) Pēc pieteikuma informācijas, kultūras mantojuma iestādēs kā alternatīvu lietot slāpekļa balonus ir praktiski neizdevīgi. Balonos gāze ir ierobežotā daudzumā, tā bieži jātransportē un jāglabā atsevišķi. Apstrāde ar slāpekli balonos kultūras iestādēm arī radītu augstas izmaksas.

(12) Pieprasot, lai kultūras mantojuma iestādes kaitīgo organismu kontrolei izmantotu vairākus paņēmienus, no kuriem katrs būtu piemērots konkrētiem materiāliem un priekšmetiem, nevis vienu paņēmienu, kas jau izmantots un ir piemērots visiem materiāliem, šīm iestādēm rastos papildu izmaksas un būtu grūtāk sasniegt mērķi integrētajā kaitēkļu apkarošanā beigt izmantot bīstamākas aktīvās vielas. Turklāt, atsakoties no iekārtām un aprīkojuma, kas iegādāti, lai radītu anoksiju, izmantojot *in situ* iegūtu slāpekli, tiktu zaudēti veiktie ieguldījumi.

(13) Diskusijas par iespējamu atkāpi, kas balstītos uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 55. panta 3. punktu un attiektos uz slāpekli, kurš iegūts *in situ*, notika vairākās Komisijas Biocīdu jomā kompetento iestāžu ekspertu grupas sanāksmēs ([5]) 2019. gadā.

(14) Turklāt Eiropas Ķimikāliju aģentūra pēc Komisijas lūguma, kas sekoja pirmajam, līdzīgam, no Austrijas saņemtam pieteikumam, kurā lūgta atkāpe attiecībā uz biocīdiem, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa, rīkoja šim pieteikumam veltītu sabiedrisku apspriešanos, kurā visas ieinteresētās personas varēja paust viedokli. Lielākā daļa no 1 487 saņemtajiem komentāriem atbalstīja atkāpes piešķiršanu. Daudzi viedokli izteikušie aprakstīja alternatīvo pieejamo paņēmienu trūkumus: termiska apstrāde noteiktus materiālus var bojāt; lietojot citas aktīvās vielas, uz artefaktiem tiek atstātas toksiskas atliekvielas, kas pakāpeniski izdalās vidē; lietojot slāpekli balonos, nav iespējams tādā veidā, kā dažu materiālu apstrādē nepieciešams, apstrādes zonā kontrolēt relatīvo mitrumu.

([5]) Komisijas ekspertu grupas 83., 84., 85. un 86. sanāksme, kurās piedalījās pārstāvji no Regulas (ES) Nr. 528/2012 īstenošanā kompetentajām dalībvalstu iestādēm un kuras notika attiecīgi 2019. gada maijā, 2019. gada jūlijā, 2019. gada septembrī un 2019. gada novembrī. Šo sanāksmju protokoli ir pieejami https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0.

(15) Divas starptautiskas organizācijas, kas pārstāv muzejus un kultūras mantojuma vietas, proti, Starptautiskā Muzeju padome un Starptautiskā Piemineklu un ievērojamu vietu padome, ir paudušas nodomu iesniegt pieteikumu, kurā lūgts *in situ* iegūtu slāpekli iekļaut Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā, tādējādi ļaujot dalībvalstīm atļaut biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa; šādi tiek apieta vajadzība pēc atkāpes saskaņā ar minētās regulas 55. panta 3. punktu. Sagaidāms, ka pieteikums tiks iesniegts 2021. gada otrajā pusē. Tomēr šāda pieteikuma izvērtēšana, vielas iekļaušana Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā un biocīdu atļauju iegūšana prasa laiku.

(16) Pieteikums liecina, ka Beļģijā nav pieejamas lietderīgas alternatīvas, jo visiem patlaban pieejamiem alternatīvajiem paņēmieniem ir trūkumi: vai nu tie nav piemēroti visu materiālu apstrādei, vai ir praktiski neizdevīgi.

(17) Uz visu šo argumentu pamata jāsecina, ka *in situ* iegūts slāpeklis ir būtiski nepieciešams Beļģijas kultūras mantojuma aizsardzībai un ka lietderīgas alternatīvas nav pieejamas. Tāpēc būtu Beļģijai jāatļauj kultūras mantojuma aizsardzībai piedāvāt tirgū un lietot biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa.

(18) Lai *in situ* iegūtu slāpekli varbūtēji iekļautu Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā un dalībvalstis pēc tam biocīdiem, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa, piešķirtu atļaujas, ir vajadzīgs laiks. Tāpēc uz laikposmu, kurā būtu iespējams izpildīt pamatprocedūras, ir lietderīgi atļaut atkāpi,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Beļģija līdz 2024. gada 31. decembrim drīkst atļaut kultūras mantojuma aizsardzībai piedāvāt tirgū un lietot biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts Beļģijas Karalistei.

Briselē, 2021. gada 3. decembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Stella KYRIAKIDES